

Indicatoren over ziekenhuisverblijven en de spoedgevallen, en het effect in 2020 van de COVID-19 crisis

Alle ziekenhuisopnames in België worden geregistreerd in de databank van de Minimale Ziekenhuisgegevens (MZG). Er worden drie grote categorieën van ziekenhuisopnames onderscheiden: "klassieke" hospitalisaties met minstens een overnachting in het ziekenhuis (met inbegrip van langdurige hospitalisaties), daghospitalisaties die nog eens onderverdeeld zijn in medische en chirurgische daghospitalisaties, en ambulante spoedgevallen.

Overzicht van de verschillende soorten ziekenhuisopnames

Klassieke hospitalisaties: dit zijn de ziekenhuisopnames waarbij de patiënt minstens een nacht in het ziekenhuis is opgenomen of overlijdt in het ziekenhuis (bijvoorbeeld in de spoeddienst). Ook de patiënten die minstens een nacht gehospitaliseerd werden op de spoedgevallendienst worden hier meegeteld.

Daghospitalisaties: hieronder vallen de patiënten die werden opgenomen in het ziekenhuis voor een daghospitalisatie en de patiënten die zorg hebben gekregen in een ziekenhuisdienst die een forfait voor daghospitalisatie genereert (dit forfait kan bijvoorbeeld in het dagziekenhuis of op de spoeddienst worden gefactureerd).

Ambulante spoedgevallen: alle contacten met de spoeddienst waarvoor geen enkele forfait of hospitalisatiedag werd gefactureerd.

Passages via de spoeddienst: hieronder vallen alle opnames via de spoeddienst (ambulante spoedgevallen en spoedgevallen die gevolgd worden door een klassieke of daghospitalisatie).

➔ Hierdoor zal een passage via de spoeddienst zowel onder de categorie van hospitalisaties als onder de categorie van spoedgevallen geregistreerd worden.

Op 1 januari 2020 telde het Brussels Gewest 28 sites van algemene ziekenhuizen, universitaire ziekenhuizen en ziekenhuizen met universitair karakter, waaronder 15 ziekenhuizen met een gespecialiseerde spoedgevallendienst en één ziekenhuis met een eerste opvang van spoedgevallen.

Terwijl 2019 de trends volgde die sinds 2008 waargenomen werden voor ziekenhuisopnames en het gebruik van de spoeddienst, was er in 2020, een jaar dat werd beïnvloed door de COVID-19-crisis, een trendbreuk. Om de toestroom van COVID-19-patiënten in de ziekenhuizen op te vangen, moest een ingrijpende reorganisatie van de ziekenhuizen worden doorgevoerd. Dit had verschillende gevolgen voor de ziekenhuisactiviteit. De maatregelen die tijdens de COVID-19-crisis werden genomen, hebben een aanzienlijke impact gehad op de ziekenhuisactiviteit: het aantal ziekenhuisopnames is in 2020

gedaald ten opzichte van de voorgaande jaren voor alle soorten ziekenhuisopnames en voor bezoeken aan de spoeddienst.

In 2020 werden 133 166 klassieke hospitalisaties, 223 314 daghospitalisaties en 456 477 passages via de spoeddienst geregistreerd **voor de Brusselaars, ongeacht de ziekenhuislocatie** (ziekenhuizen binnen en buiten Brussel). Dit is een daling van respectievelijk 18,3%, 14,2% en 15,3% ten opzichte van 2019.

Bepaalde elementen in verband met de COVID-19 crisis verklaren deze waargenomen algemene daling van de ziekenhuisopnames in 2020: de herschikking van het personeel naar de COVID-eenheden, met als gevolg minder capaciteit in de andere eenheden; het tekort aan verplegend personeel; het uitstel van niet-essentiële zorg, met name bij chirurgie; de toename van de verblijfsduur; en de angst om besmet te raken of bij te dragen tot de verzadiging van de ziekenhuizen¹.

Voor de spoeddiensten kan de daling in 2020, naast de vrees voor een COVID-19 besmetting of de vrees om bij te dragen tot de verzadiging van de dienst, ook gedeeltelijk worden verklaard door een daling van ongevallen (verkeersongevallen, sport en vrijetijdsbesteding) tijdens de lockdowns².

Er moet worden opgemerkt dat de MZG niet toelaten om het aantal opnames van patiënten met Covid te meten voor 2020. Ter informatie, volgens Sciensano werden in 2020 in de ziekenhuizen in het Brussels Gewest, 7 635 ziekenhuisopnames geregistreerd voor Covid-19.

Het doel van deze korte nota is om, aan de hand van verschillende indicatoren, de ziekenhuisopnames en het gebruik van de spoedgevallendiensten van de Brusselaars te beschrijven, met bijzondere aandacht voor het jaar 2020, en voor de evolutie van de verschillende indicatoren tussen de "pre-COVID"-periode (2008-2019) en 2020.

Klassieke hospitalisaties en daghospitalisaties (medisch en chirurgisch) van de Brusselaars

Evolutie

Terwijl het aantal medische daghospitalisaties van Brusselaars over de periode 2008-2019 globaal is gestegen (+65,7%), werd een daling vastgesteld in 2020 (-11,3%). Het aantal klassieke hospitalisaties en het aantal chirurgische daghospitalisaties daalden ook tussen 2019 en 2020 (respectievelijk -18,3% en -26,9%), terwijl ze relatief stabiel waren tussen 2008 en 2019.

De daling van het aantal ziekenhuisopnames (alle types) tussen 2019 en 2020 gaat gepaard met een daling van het aantal opnames per 1 000 Brusselaars.

Gemiddelde verblijfsduur bij een klassieke hospitalisaties van Brusselaars

In 2020 is de gemiddelde verblijfsduur bij een klassieke hospitalisaties voor mannen in Brussel terug hoger dan vorige jaren. Terwijl de gemiddelde verblijfsduur voor mannen tussen 2008 en 2019 was

¹ Bronnen: 1) RIZIV. Rapport de synthèse COVID-19. URL beschikbaar : [Overzichtrapport COVID-19 \(fgov.be\)](https://www.fgov.be/overzicht/overzicht-rapport-covid-19) (geraadpleegd op 17/02/2023) ; 2) Boek "*La politique hospitalière en Belgique : financement, organisation, et enjeux pour l'avenir*" (Pagina's 143-144). Pyramides, 2021 ; 3) Direction de la recherche, des études, de l'évaluation et des statistiques (DREES). Les établissements de santé. France, 2022 ; 4) Direction de la recherche, des études, de l'évaluation et des statistiques (DREES). Synthèse sur le Covid-19 en établissements de santé en 2020. France, 2022.

² Bronnen: 1) Boek "*La politique hospitalière en Belgique : financement, organisation, et enjeux pour l'avenir*" (Pagina's 143-144). Pyramides, 2021 ; 2) Direction de la recherche, des études, de l'évaluation et des statistiques (DREES). Les établissements de santé. France, 2022.

afgenomen, van 9,2 dagen tot 7,8 dagen, steeg hij in 2020 tot 8,7 dagen. Voor vrouwen, voor wie de gemiddelde verblijfsduur tussen 2008 (9,2 dagen) en 2019 (7,7 dagen) eveneens was gedaald, bleef deze in 2020 over het geheel genomen stabiel (7,8 dagen).

Zoals het DREES opmerkt, kan de toename van de verblijfsduur in 2020 worden "*verklaard door de grotere complexiteit van de verblijven van patiënten met Covid-19, met een groot aandeel die kritieke zorg nodig had voor deze pathologie*"³.

We willen erop wijzen dat voor de leeftijdscategorieën ouder dan 15 jaar de gemiddelde verblijfsduur toeneemt naarmate de leeftijd hoger is. De daling van de gemiddelde verblijfsduur (in absolute aantallen) was tussen 2008 en 2019 het grootst voor de oudste leeftijdsgroep.

Bestemming bij het verlaten van het ziekenhuis na een klassieke hospitalisatie van Brusselaars

In 2020 keerde de overgrote meerderheid van de Brusselaars (88,3%) na een klassieke hospitalisatie terug naar huis, 4,7% ging naar een rust- of verzorgingstehuis, 4,0% stierf, 2,8% werd overgebracht naar een ander ziekenhuis en 0,2% werd geïnstitutionaliseerd in een initiatief beschut wonen (IBW) of een psychiatrisch verzorgingstehuis (PVT).

Waar Brusselse patiënten (van alle leeftijden) naartoe terugkeren na een klassieke hospitalisatie, verschilt weinig tussen 2020 en de voorgaande jaren. Als we rekening houden met de oudere Brusselaars, vooral die van 70 jaar en ouder, stellen we vast dat er in 2020 meer sterfgevallen zijn dan in de voorgaande jaren.

We willen erop wijzen dat het risico op overlijden en het risico om na een klassieke hospitalisatie in een rust- of verzorgingstehuis terecht te komen, sterk toeneemt met de leeftijd.

Passages via de spoeddienst van de Brusselaars

Evolutie

Net als bij de ziekenhuisopnames daalt het aantal passages via de spoeddienst van de Brusselaars in 2020 (-15,3%), terwijl hun aantal over de hele periode 2008-2019 is gestegen (+38,3%).

De daling van het aantal passages via de spoeddienst tussen 2019 en 2020 gaat gepaard met een daling van het aantal passages per 1 000 Brusselaars : van 452,8 naar 383,8 passages per 1 000 inwoners voor mannen en van 436,3 naar 365,4 passages per 1 000 inwoners voor vrouwen.

De daling tussen 2019 en 2020 is groter in de leeftijdsgroep 0-14 jaar (-30,6 %), vergeleken met de leeftijdsgroepen 15-64 jaar (-9,8 %) en 65+ (-12,6 %).

Spoedeisende hulp van Brusselaars na verwijzing door een arts

Terwijl het totale aandeel van de passages via de spoeddienst na verwijzing door een arts⁴ van Brusselaars tijdens de "pre-covid"-jaren bijna voortdurend daalde, van 10,7% in 2008 tot 7,2% in 2019, steeg dit aandeel tot 9,9% in 2020. Deze terugslag in 2020 kan echter alleen worden waargenomen bij Brusselaars jonger dan 65 jaar. Bij personen van 65 jaar en ouder, de leeftijdscategorie die het vaakst doorverwezen wordt door een arts voor een spoedopnames en waarvoor de daling de laatste jaren

³ Bron: Direction de la recherche, des études, de l'évaluation et des statistiques (DREES). Synthèse sur le Covid-19 en établissements de santé en 2020. France, 2022.

⁴ Betreft doorverwijzingen door de huisarts, de dokter van wacht, een gespecialiseerde arts van het ziekenhuis of een arts buiten het ziekenhuis met een verwijsbrief, na een telefonisch of mondeling contact.

het grootst was, zien we namelijk dat het aandeel van spoedopnames na verwijzing door een arts tussen 2008 en 2020 voortdurend is gedaald, van 31,1% tot 16,5%.

Woonplaats van patiënten opgenomen in Brusselse ziekenhuizen

De meeste opnames in Brusselse ziekenhuizen zijn voor patiënten die in het Brussels Gewest wonen. In 2020 betroffen bijna drie op vijf ziekenhuisopnames (alle types: klassieke hospitalisaties en daghospitalisaties) in Brusselse ziekenhuizen Brusselse patiënten; één op vijf betrof patiënten die in Vlaanderen wonen, en iets minder dan één op vijf betrof Waalse patiënten. Bij de spoedopnames (ambulante spoedgevallen of alle passages via spoeddienst) gaat het om bijna vier op vijf patiënten die in het Brusselse Gewest wonen, bij iets minder dan één op vijf gaat het om Vlaamse patiënten en bij een klein deel (ongeveer 5%) om patiënten die in het Waalse Gewest wonen.

De proporties die waargenomen werden voor het jaar 2020 verschillen weinig van de cijfers van de voorgaande jaren.

Aandeel van de ziekenhuisverblijven van Brusselse patiënten die plaatsvonden in een van de ziekenhuisvestigingen in het Brussels Gewest

Wanneer Brusselaars worden opgenomen in een ziekenhuis, worden ze in verreweg de meeste gevallen opgenomen in een ziekenhuis gelegen in het Brussels Gewest. Van 2008 tot 2020 liggen deze percentages rond 95% voor ziekenhuisopnames (alle types: klassieke hospitalisaties en daghospitalisaties) en 97% voor ambulante spoedgevallen.

De verschillen tussen de gemeenten zijn niet erg groot, behalve in Haren, waar een kleiner percentage Brusselaars werd opgenomen (alle vormen van ziekenhuisopnames) of een beroep deed op ambulante spoeddiensten in een ziekenhuis in het Brusselse Gewest. Deze lagere percentages in Haren kunnen worden verklaard door de aanwezigheid van een algemeen ziekenhuis in het Vlaams Gewest, aan de grens van Haren, dat patiënten uit Brussel aantrekt.

In vergelijking met voorgaande jaren gaan de Brusselaars in 2020 naar verhouding evenveel naar een ziekenhuis gelegen in het Brussels Gewest (voor alle types van ziekenhuisopnames en voor ambulante spoedgevallen).